

Helsingborgs kommun
Skol- och fritidsnämnden
Rådhuset
251 89 HELSINGBORG

Genomförd kvalitetsgranskning i Helsingborgs kommun och International School of Helsingborg avseende lärares behörighet och användning efter utbildning i grundskolan

Innehåll

Syfte och genomförande
Beskrivning av verksamheten
Tidigare utbildningsinspektion
Skolinspektionens kvalitetsgranskning
Helhetsbedömning

Syfte och genomförande

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar ska bidra till förbättrad måluppfyllelse genom att tydliggöra behov av utveckling inom prioriterade områden, så att skolor, övriga verksamheter och huvudmän ges förutsättningar för att genomföra förbättringar. Huvudsyftet är att granska hur lärare, rektorer och huvudmän tar sitt ansvar för undervisningens kvalitet, med fokus på elevernas kunskapsresultat.

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar initieras med utgångspunkt i en nationell risk- och väsentlighetsanalys. Med denna som grund inriktas kvalitetsgranskningen mot områden i behov av förbättring samt görs ett urval av huvudmän och skolor som granskas utifrån i förväg fastställda perspektiv och frågeställningar.

I skollagen ställer staten krav på viktiga förutsättningar för att garantera utbildningens kvalitet och likvärdighet, bland annat krav på lärares utbildning. Tidigare studier har visat att lärares kompetens är en betydelsefull faktor för elevernas studieresultat, för att garantera eleverna en utbildning av god och jämbördig kvalitet och för en likvärdig bedömning och betygssättning. Ett flertal enkät- och registerstudier under senare år har dock visat att det är vanligt förekommande att lärare undervisar i ämnen och årskurser som de saknar utbildning för. Skolinspektionen har därför valt att genomföra en kvalitetsgranskning med inriktning mot huvudmännens och skolornas insatser för att undervisningen i skolan ska bedrivas med lärare som har utbildning för den undervisning de huvudsakligen bedriver. Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats <http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning>.

Under perioden december 2008 till och med februari 2009 har Skolinspektionen genomfört en fördjupad uppföljning av de insatser som vidtagits av ett urval av de huvudmän

och skolor där Skolverkets utbildningsinspektion tidigare har pekat på behov av förbättringar inom området lärares behörighet och utbildning. Totalt har 30 kommunala och fristående grundskolor i landet granskats.

Resultatet av Skolinspektionens kvalitetsgranskning redovisas dels i en sammanfattande rapport, dels i beslut med bedömningar för varje granskad verksamhet, där Skolinspektionen bland annat tar ställning till om skolans huvudman uppfyller skolförfattningarnas krav. I de fall behov av åtgärder framkommit, ansvarar skolhuvudmannen för att åtgärder vidtas som syftar till förbättring.

International School of Helsingborg i Helsingborgs kommun är en av de skolor som ingått i kvalitetsgranskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Underlaget till beslutet består av dokument från kommunen och skolan, bland annat en enkät riktad till all undervisande personal på skolan, samt av information som samlats in vid intervjuer den 16 januari 2008. I kommunen och skolan genomfördes intervjuer med grundskolechefen samt skolans rektor och lärare. Inspektörerna har också haft telefonkontakt med skolförvaltningens personalavdelning. Beslutet grundar sig även på annan information som finns inom Skolverkets nationella uppföljningssystem eller annat offentligt material. Företrädare för Helsingborgs kommun och skolan har beretts möjlighet att sakgranska vad som framkommit vid granskningen. Ansvariga för kvalitetsgranskningen i International School of Helsingborg har varit undervisningsråden Helena Plantin och Birgitta Henecke.

Beskrivning av verksamheten

Helsingborgs kommun	Antal elever
Grundskola	11 346
International School of Helsingborg	Antal elever
Grundskola	279

Källa: Helsingborgs kommun

Helsingborgs kommun tillhör kommungruppen större städer. Antalet invånare är ca 125 000. I kommunen finns 36 kommunala grundskolor. I kommunen förekommer sedan lång tid tillbaka stor rörlighet mellan skolorna genom att s.k. fritt skolval har uppmuntrats, dels genom val än annan skola än närområdets, dels genom val av fristående skola. Närmare 20 procent av eleverna går i fristående skolor i kommunen.

Kommunens utbildningsväsende var vid inspektörernas besök föremål för en omorganisation som bland annat berörde skolornas indelning i skol- och rektorsområden. Skol- och fritidsnämnden med tillhörande förvaltning har ansvar för kommunens förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, grundskolor, särskolor och gymnasieskolor. Skol- och fritidsförvaltningen leds sedan februari 2009 av en förvaltningschef och tre skolchefer.

Verksamheten vid International School of Helsingborg, som består av både grundskola och gymnasieskola, ingår i gymnasieskolchefens ansvarsområde. Denna kvalitetsgranskning omfattar enbart skolans grundskoledel.

International School of Helsingborg (ISH) är en kommunal skola som är ansluten till International Baccalaureate Organization (IBO). Skolan använder IBO:s läroplaner Primary Years Programme (PYP) för förskoleklass och årskurs 1-5, Middle Years Programme (MYP) för årskurs 6-9 och år 1 i gymnasieskolan samt Diploma Programme för årskurs 2 och 3 i gymnasieskolan. Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i arbetslag för varje program samt ämneslag från och med årskurs 6. För varje program finns en co-ordinator, som tillsammans med rektorn utgör skolans ledningsgrupp.

Eleverna på skolan kommer från Helsingborg och närliggande kommuner, och erbjuder barn till föräldrar som vistas i Sverige under kortare tid en internationell utbildning. Eleverna kan sedan fortsätta sin utbildning vid internationella skolor i andra länder. Cirka 60 procent av eleverna i årskurs 9 väljer att fortsätta årskurs 10 enligt MYP. Andra elever går vidare till andra gymnasieskolor eller fortsätter studierna utomlands. Andelen elever med annat modersmål än svenska är 75 procent i årskurserna 1-6 och 70 procent i årskurserna 7-9. Enligt Skolverkets statistik är det endast ett fåtal berättigade elever som deltar i modersmålsundervisning samt undervisning i svenska som andraspråk.

Kunskapsresultaten i grundskolan i Helsingborgs kommun låg läsåret 2007/08, utifrån betygsresultaten i årskurs 9, under genomsnittet för kommungruppen och riket, men med en stor variation inom kommunen. Läsåret 2007/08 varierade grundskolornas genomsnittliga meritvärden mellan 168,5 och 237,5, andelen elever med behörighet till gymnasieskolan mellan 60 procent och 96,8 procent samt andelen elever som nått målen i alla ämnen mellan 45,3 och 93,8 procent.

ISH har under flera år haft ett meritvärde som varit det högsta eller bland de högsta i Helsingborgs kommun, och som också varit bland de högsta i riket. Andelen elever med behörighet till gymnasieskolan har under de senaste åren legat över eller i nivå med genomsnittet i kommunen och i riket. Andelen elever med fullständigt betyg har dock varierat över tid och har vissa år legat under genomsnittet för kommunen och riket. Skolan låg åren 2007 och 2005 under det s.k. modellberäknade värdet enligt Skolverkets analysverktyg SALSA¹. Antalet elever på skolan är dock litet, varför enskilda elevers resultat får stort genomslag procentuellt i statistiken. Enligt skolans senaste kvalitetsredovisning nådde totalt 89 procent av eleverna målen i de nationella ämnesproven för skolår 5 år 2008. Motsvarande uppgift för år 2007 var 81 procent. Av kvalitetsredovisningen framgår också att måluppfyllelsen på de nationella ämnesproven de

¹ Salsa = Skolverkets analysverktyg för statistiska sambandsanalyser. Det modellberäknade värdet i Salsa tar hänsyn till olika bakgrundsfaktorer som föräldrarnas utbildningsnivå, andelen elever med utländsk bakgrund och fördelningen pojkar/flickor.

två senaste åren varit högst i ämnet engelska (100 procent), medan måluppfyllelsen varit lägst i svenska (89 procent år 2008, 81 procent år 2007). I matematik nådde 94 procent av eleverna målen år 2008, 92 procent nådde målen år 2007.

Tabell 1: Resultat för elever i årskurs 9

	International School of Helsingborg					Samtliga skolor i kommunen ²	Kommun-grupp ³	Riket ⁴
	2004	2005	2006	2007	2008	2008	2008	2008
Genomsnittligt meritvärde	248,1	227,4	231,5	234,1	257,3	206,2	209,0	209,3
Andel (%) som ej nått målen i samtliga ämnen	37,0	43,8	..	29,7	..	26,0	22,5	23,4
Andel (%) behöriga till nationellt program	85,2	87,5	97,0	89,2	96,8	85,0	88,8	88,9

Källa: Skolverkets statistik

. = Uppgift saknas

.. = Uppgift kan ej visas, då resultatuppgiften baseras på färre än 10 individer

Tidigare utbildningsinspektion

I samband med Skolverkets utbildningsinspektion av Helsingborgs kommun år 2004 angav Skolverket i kommunbeslutet den 8 oktober 2004 (dnr 53-2003:2816):

"Bildningsnämnden har klart uttalade mål- och uppdragsformuleringar såväl när det gäller inflytandefrågor, arbetet mot kränkande behandling, ett individuellt bemötande av barnet/eleven, det systematiska kvalitetsarbetet som arbetet med en målstyrd verksamhet vilket konkretiseras i att alla grundskolor ingår i försöksverksamheten med utbildning utan timplan. Kommunens skolor uppvisar emellertid en stor variation. Inspektionen har tagit del av verksamheter som bedöms ha en föredömlig pedagogisk verksamhet liksom ett väl fungerande systematiskt kvalitetsarbete, men också sett exempel på skolor som uppvisar brister inom olika områden. Grundskolornas resultat varierar starkt när det gäller att uppnå målen i årskurs 9 varför analyser för att hitta metoder för att öka måluppfyllelsen bör göras. Även grundskolornas arbete med en

² Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommunen

³ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommungruppen

⁴ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i riket

målstyrd skola är varierande. En förutsättning för detta är att personalen är väl medvetna om nationella mål och uppdrag."

Vidare uppger Skolverket i kommunrapporten under rubriken Resurser/Barn- och ungdomsutbildning:

"Personalen har generellt god behörighet för den undervisning de bedriver. Däremot förekommer det, av olika anledningar, att man inte alltid använder sig av lärare med specifik ämnesbehörighet. International School strävar efter att anställa lärare med internationell bakgrund och helst med engelska som modersmål. Detta innebär att skolan systematiskt åsidosätter reglerna om vilka som är behöriga att anställas som lärare, förskollärare eller fritidspedagog inom det offentliga skolväsendet. Det är endast ett fåtal lärare som har svensk lärarexamen eller behörighetsbevis från Högskoleverket."

När det gäller kommunens kompetensutvecklingsinsatser inom barn- och ungdomsutbildningen skriver Skolverket: "För personalens kompetensutveckling finns i regel en planering som tar hänsyn till såväl gemensamma och generella behov, som individuellt initierad kompetensutveckling. Denna skall, enligt överenskommelser, emellertid vara till gagn för det pedagogiska arbetet vid skolan."

Skolverket konstaterade också att det förekom en variation mellan förskolorna när det gäller fördelningen av anställda barnskötare respektive förskollärare. "Det tycks finnas ett samband mellan områdets sociala profil och personalens kompetens, ju mer socialt stabilt område desto högre kompetens bland personalen."

I Skolverkets beslut fick Helsingborgs kommun två s.k. förbättringsområden som handlade om att se över lärarnas utbildning och användning. I det ena fallet handlade det om en kommunövergripande särskild undervisningsgrupp och i det andra fallet om en av gymnasieskolorna. Kommunen fick också kritik vad gällde lärarnas utbildning och användning på en av kommunens grundskolor, International School of Helsingborg.

I skolrapporten från ISH bedömde inspektörerna att verksamheten i ISH i de delar som avser att förmedla lusten att lära, grundläggande värden och kunskaper samt att informera elever och föräldrar om elevens utveckling var av god kvalitet, men kommunen fick fyra förbättringsområden och 15 kritikpunkter som rörde ISH. Förbättringsområdena rörde elevernas delaktighet i utformningen av skolans arbetsmiljö, elevernas ansvarstagande och inflytande i undervisningen; elevernas kunskaper om målen i kursplanerna samt den skriftliga informationen till föräldrar och elever.

Av skolans kritikpunkter handlade de flesta om brister i skolans arbete med och beslutsfattande kring elever i behov av särskilt stöd. Bland övriga kritikpunkter fanns bland annat att skolan måste tillhandahålla utbildning i tillräcklig omfattning och i samtliga ämnen; att huvuddelen av undervisningen får anordnas på engelska endast för de elever som vistas i Sverige under en begränsad tid och som har tillräckliga kun-

skaper i engelska för att kunna delta i undervisningen; urvalstester; avgifter; att kommunen brustit i att se till att lärare, förskollärare och fritidspedagoger som undervisar har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för det offentliga skolväsendet; att skollagens bestämmelser om utbildning och behörighet måste tillämpas vid anställning av lärare, förskollärare och fritidspedagoger; att skolans disciplinära åtgärder inte var förenliga med grundskoleförordningens bestämmelser. Kritik riktades också mot skolans uppföljning av resultaten i förhållande till de riksgiltiga målen och kvalitetsredovisningen.

Av inspektionsrapporten för skolan framgår att inspektörerna bedömde att flera av de påtalade bristerna kunde härledas till den dåvarande rektorns och lärarnas bristande insikter i de svenska styrdokumenterna. Av rapporten framgår att personalen erbjöds kompetensutveckling anordnad av IBO. Med hjälp av "Växtkraft Mål 3"-bidrag avsåg skolan också att satsa på kompetensutveckling för personalen avseende barn i behov av särskilt stöd.

I inspektionsrapporten för Helsingborgs kommun redovisades andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning för läsåret 2002/03, som för grundskolans del var 82 procent i Helsingborgs kommun och 82 procent för riket, enligt Skolverkets jämförelsetal. Antalet lärare per 100 elever i grundskolan var 7,7 i Helsingborgs kommun och 7,9 för riket. Enligt inspektionsrapporten för ISH hade skolan vid inspektionstillfället ca 30 lärare med varierande tjänstgöringsgrad för fritidshemmet, förskoleklassen, grund- och gymnasieskolan.

I samband med Skolverkets tremånadersuppföljning av inspektionen i Helsingborgs kommun redovisade kommunen bland annat en särskilt framtagen handlingsplan för hur kommunen avsåg att komma till rätta med de brister som påtalats vid inspektionen på IHS. I samband med Skolverkets tvåårsuppföljning gjordes en uppföljning på kommunövergripande nivå kring kommunens arbete med de förbättringsområden som påtalades vid inspektionen.

Skolinspektionens kvalitetsgranskning

Skolhuvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen ska genomföras för att de lärande ska nå de nationella målen. I skollagen ställer staten dock krav på viktiga förutsättningar för att garantera utbildningens kvalitet och likvärdighet, bland annat krav på lärares behörighet, utbildning och kompetensutveckling.

Författningsstöd

Enligt 2 kap. 3 § skollagen är kommuner skyldiga att för undervisningen använda lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. Undantag får göras endast om personer med sådan

utbildning inte finns att tillgå eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna.

Behörig att anställas som lärare, förskollärare eller fritidspedagog i det offentliga skolväsendet utan tidsbegränsning är enligt 2 kap. 4 § skollagen

1. den som har svensk lärarexamen, respektive barn- och ungdomspedagogisk examen som regeringen med stöd av 1 kap. 11 § högskolelagen (1992:1434) har meddelat föreskrifter om, eller motsvarande äldre utbildning, med huvudsaklig inriktning på den undervisning anställningen avser, eller

2. den som av Högskoleverket har fått ett behörighetsbevis enligt vad som föreskrivs i 4 a och 4 b §§.

Den som inte är behörig får ändå anställas utan tidsbegränsning, om det saknas behöriga sökande och om det finns särskilda skäl samt om den sökande har motsvarande kompetens för den undervisning som anställningen avser och det dessutom finns skäl att anta att den sökande är lämpad att sköta undervisningen.

Enligt 2 kap. 7 § skollagen ska kommuner se till att kompetensutveckling anordnas för den personal som har hand om utbildningen och vinnlägga sig om en planering av personalens kompetensutveckling. Enligt 7 a § samma lag ska kommuner se till att lärare, förskollärare och fritidspedagoger som undervisar har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för det offentliga skolväsendet, särskilt de föreskrifter som anger målen för utbildningen. Enligt läroplanen för det offentliga skolväsendet, Lpo 94, 2.8, har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

Nuläget i kommunen och skolan

Nedan ges inledningsvis en beskrivning av vad som framkommit vid kvalitetsgranskningen när det gäller kommunens insatser inom det aktuella temaområdet, därefter följer en beskrivning av förhållandena vid den studerade skolan.

Helsingborgs kommun

Anställning och användning av lärare

Skolverkets statistik för läsåret 2007/08 visar att lärartätheten i Helsingborgs kommun är 8,2 lärare per 100 elever (riksgenomsnittet är 8,3). Andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen i Skolverkets statistik är 78,6 procent för Helsingborgs kommuns grundskolor vilket är lägre än genomsnittet för riket (85 procent). Det finns ingen nationell statistik över lärarnas användning i grundskolan.

I "Sveriges Kommuner och Landstings öppna jämförelser 2008" återfinns Helsingborgs kommun på plats 230 av 290 bland alla Sveriges kommuner avseende variabeln "andel lärare med pedagogisk högskoleutbildning i grundskolan". Kommunens andel i SKL:s material är 79,5 procent, att jämföra med medelvärdet 85,4 procent.

Av den nationella statistiken framgår alltså andelen lärare med pedagogisk högskoleutbildning har minskat i kommunen sedan inspektionen. Enligt intervjuerna på förvaltningen kan kommunens relativt sett låga andel lärare med pedagogisk högskoleutbildning troligen förklaras med att kommunen har många mindre skolor, vilket drar ner genomsnittet.

Kommunen står sannolikt inför en situation med övertalighet, och nyanställer i dagsläget så gott som enbart lärare där det finns "kompetensbrister". Mot bakgrund av bland annat eventuell övertalighet, nya direktiv från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och det s.k. Lärarlyftet, pågår i kommunen ett arbete för att få en mer fullständig bild av lärarnas utbildning. Denna kartläggning syftar bland annat till att upptäcka s.k. "dolda kompetenser" hos personalen så att inte överrekrytering sker. Utöver att samla in sedvanlig statistik från skolorna på uppdrag av SKL och SCB/Skolverket, har kommunen tagit ytterligare ett steg och på senare tid också begärt in examensbevis och eventuella påbyggnadsutbildningar från lärarpersonalen på samtliga skolor. Därigenom hoppas kommunen kunna få en bättre bild av varför den nationella statistiken ser ut som den gör, det vill säga vilken utbildning kommunens lärare har och eventuellt saknar, samt på sikt hur lärarna används utifrån sin utbildning. Kommunen kommer också att delta i ett utvecklingsprojekt i SKL:s regi, som i samarbete med Skolverket och SCB syftar till att förbättra den nationella statistiken över personalens utbildning, i syfte att få ett bättre underlag för att kunna göra prognoser över framtida personalbehov.

Förvaltningen anser att kommunen inte förrän på senare tid, genom det nu påbörjade kartläggningsarbetet, på allvar har uppmärksammat i vilka ämnen och för vilka årskurser kommunens lärare är utbildade. Enligt intervjuerna har kommunen tidigare bara tagit för givet att lärarna har utbildning för de ämnen och årskurser de brukar undervisar i. Kommunen har nu bland annat upptäckt lärare med "dold kompetens", särskilt när det gäller lärare med nyare lärarutbildningar, där studenterna har haft en stor valfrihet att kombinera olika kurser i sin examen. Det kan handla t.ex. om förskollärare som uppger att de har behörighet att undervisa i idrott och hälsa i grundskolans tidigare årskurser.

Kommunen har enligt intervjuerna system som ska kunna säkerställa att skollagens krav vid anställning av lärare efterlevs. Rektorerna är ansvariga för rekrytering och anställning av lärare, men kommunen erbjuder stöd via personalkontoret. Vid intervjuerna med grundskolechefen, framkommer att kommunen upplevs som en attraktiv arbetsgivare som generellt sett inte har några svårigheter att rekrytera lärare, med undantag av lärare i spanska samt hem- och konsumentkunskap. I vissa ämnen har kommunen dock haft svårt att erbjuda heltidstjänster, vilket inneburit att lärarna blivit "nomader" mellan olika skolor. Kommunens nuvarande strategi är att bredda de redan anställda lärarnas kompetens, t.ex. genom Lärarlyftet, och att vid nyrekrytering söka efter lärare med så bred ämnesutbildning som möjligt. Av kommunens kvalitetsredovisning framgår också att kommunen hittills upplevt att möjligheterna att rekrytera

behörig personal är goda. Samtidigt anges att tillgången till ämneslärare med tvåspråkig kompetens och lärare med behörighet i svenska som andraspråk måste beaktas framöver.

I Helsingborgs kommun pågick i samband med kvalitetsgranskningen en omorganisation av skolväsendet. Genom omorganisationen minskar flera skolenheter i storlek, vilket enligt förvaltningens bedömning kan skapa svårigheter med rekrytering och locka rektorerna till att tänja på ämnesbehörigheten för att kunna bibehålla heltidstjänster. Kommunen söker motverka sådana effekter genom att i den nya organisationen sluta samarbetsavtal mellan tre-fyra skolor, bland annat för samutnyttjande av lärarresurser.

Enligt skolförvaltningen är ett klasslärarsystem fortfarande vanligt i grundskolans tidigare årskurser. I takt med att arbetslagens arbete utvecklas, har dock utvecklingen gått mot en mer flexibel organisation, där t.ex. lärare med nyare utbildningar används i högre grad utifrån sin utbildning. Föräldrapåtryckningar upplevs dock ofta vara ett hinder för att förändra organisationen på en skola. Exempel finns på hur föräldrar varit negativa till att vissa skolor organisatoriskt har stora klasser, något som också media har fokuserat på. På dessa skolor finns dock lärarlag med 3-4 lärare per klass, som arbetar på ett flexibelt sätt utifrån sina respektive utbildningar i elevgrupper av varierande storlek. Det förekommer också att lärare är motståndare till förändringar i syfte att nå ökad flexibilitet. Rektorerna i kommunen upplevs av skolförvaltningen överlag driva frågan att lärare i högre utsträckning ska användas utifrån utbildning, men rektorerna värderar ofta lärarnas förmåga att skapa goda relationer till eleverna högre än formell ämneskompetens.

Kommunens kvalitetsarbete m.m.

Enligt Skolverkets inspektionsrapport från år 2004, varierade grundskolornas resultat starkt när det gäller måluppfyllelsen i årskurs 9. I rapporten påtalades också att skolorna i hög utsträckning enbart följde upp resultaten i ämnena svenska, engelska och matematik. Av kommunens senaste kvalitetsredovisning framgår att variationen i kunskapsresultat är fortsatt stor mellan kommunens skolor, och kunskapsuppföljningen uppges fortfarande vara i hög grad begränsad till de tre ämnena svenska, engelska och matematik. Kommunen anger därför ett antal prioriterade områden för utveckling. Bland dessa finns t.ex. förbättrad analys och utveckling av metoder för att öka måluppfyllelsen vad gäller kunskapsresultat, bedömning av lärande samt rättvis och likvärdig betygssättning. Exempel på åtgärder för utveckling som anges inom ramen för kommunens kompetensutveckling för personalen är att utveckla metoder för att följa upp och utvärdera verksamheten, analysera och finna orsaker till resultatskillnader samt öka medvetenheten om de förutsättningar organisationen skapar på alla nivåer. Av kvalitetsredovisningen framgår också att kommunen upplever behov av att vidareutbilda modersmålslärare i kommunens största språkgrupper i matematik och NO-

ämnen, för att kunna möta behov av undervisning på elevernas modersmål, i syfte att öka elevernas måluppfyllelse.

I kvalitetsredovisningen anges ytterligare ett antal åtgärder för utveckling inom områden som rör lärares utbildning och kompetens. I kvalitetsredovisningen ges exempel på kommunövergripande kompetensutvecklingsinsatser för undervisande personal inom bland språkutveckling och svenska som andraspråk, matematik, kunskapsbedömning, aktionslärande, rörlig bild, pedagogik/metodik för obehöriga yrkeslärare, likabehandling samt ledarskap. Det s.k. Lärarlyftet har enligt kvalitetsredovisningen och intervjuerna inte utnyttjats i någon större utsträckning under satsningens första år, men deltagarantalet har därefter ökat.

Vid inspektörernas intervjuer med företrädare för skolförvaltningen, gavs också exempel på konkreta åtgärder inom de områden som tagits upp i kvalitetsredovisningen. Grundskolechefen redogjorde bland annat för hur kommunen i sitt kvalitetsarbete har gjort jämförelser mellan samtliga grundskolors resultat på nationella ämnesprov och slutbetyg i årskurs 9 och försökt analysera vad eventuella avvikelser kan bero på. Kommunen har också uppmärksammat skillnader i elevers resultat vid "testomgången" av de nationella ämnesproven för skolår 3, som enligt kommunens egen analys kan ha ett samband med hur undervisningen i matematik har organiserats och vilken kompetens de undervisande lärarna har. Bland annat mot bakgrund av dessa resultat, har kommunen initierat ett utvecklingsarbete kring matematikämnet.

Kommunen hade vid inspektionstillfället inte närmare diskuterat utredningen om lärarlegitimation, men grundskolechefen betonar vikten av att förbättra läraryrkets status och poängterar lärarutbildningens betydelse, bland annat vad gäller kompetens för bedömning och betygssättning.

International School of Helsingborg

Vidtagna åtgärder efter inspektionen

Av kvalitetsgranskningen framgår att ISH har arbetat på ett systematiskt sätt med de brister och förbättringsområden som påtalades i samband med Skolverkets utbildningsinspektion år 2004. Skolan och kommunen har i detta arbete lagt särskild vikt vid att rätta till de brister som handlade om elevers rätt till stöd. Bland annat har en av lärarna genomgått utbildning till specialpedagog och samtliga lärare utbildas i de bestämmelser som reglerar elevers rätt till stöd i den svenska skollagstiftningen. Skolan har också skapat bättre rutiner för arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Rektorn arbetar för att göra de svenska måldokumenterna för grundskolan väl kända för de lärare som inte har en svensk lärarutbildning, bland annat genom introduktionsutbildning för nyanställd personal, kontinuerlig information från skolledning, översättningar, samverkan med lärare på andra skolor m.m. Idag erbjuds eleverna också undervisning i alla grundskolans ämnen.

Anställning och användning av lärare

International School of Helsingborg är en del av kommunens skolväsende men samtidigt en internationell skola, vilket förutsätter att skolan använder sig av internationella lärare. Skolans rektor har ansvar för rekrytering och anställning av lärare, och kan i detta arbete få stöd av kommunens personalkontor. Inför anställningar sammanträder skolans ledningsgrupp, som förutom rektorn består av ett antal lärare från olika engelsktalande länder. Enligt rektorn garanterar detta att skolan gör korrekta bedömningar av om den sökande lärarens utbildning på ett tillfredsställande sätt motsvarar de ämnen och årskurser som läraren ska undervisa i. Möjligheterna att rekrytera lärare från utlandet har minskat, enligt intervjuerna på skolan både på grund av löneläget för lärare i Sverige och på grund av EU-regler, som begränsar anställning av lärare från länder utanför Europa. Skolan upplever att det är svårare att rekrytera lärare i matematik och naturorienterande ämnen än i övriga ämnen, men man har hittills alltid lyckats hitta utbildade lärare. Omsättningen av lärare har tidvis varit hög, eftersom många lärare vill prova på att arbeta på andra internationella skolor i världen. Den nuvarande rektorn har på senare tid anställt ett antal lärare med svensk lärarutbildning, vilket enligt rektorn också bidrar till att skolan idag upplevs mer vara en skola bland andra i Helsingborgs kommun, om än med en internationell prägel. Till detta bidrar också att skolans gymnasiedel har slagits samman med annan IB-utbildning i kommunen.

Skolverkets statistik för läsåret 2007/08 visar att lärartätheten på International School of Helsingborg är 8,6 lärare per 100 elever. Andelen lärare med pedagogisk högskoleutbildning är endast 35 procent. Skolinspektionens lärarenkät visar att flertalet lärare på skolan har en utländsk lärarutbildning som inte är validerad av Högskolverket, vilket kan förklara de låga siffrorna. Av intervjuer och enkätsvar framgår att alla lärare på skolan är välutbildade, och att lärarna med utländsk lärarutbildning har ofta en längre utbildning än lärarna med svensk lärarutbildning.

Kvalitetsgranskningen visar dock att skolan har fortsatt att tillsvidareanställa lärare som saknar behörighetsbevis från Högskoleverket. Enligt rektorn har man inte vid anställning alltid varit tydlig med att informera lärarna om skollagens krav för tillsvidareanställning, bland annat på grund av att engelska är kommunikationsspråk på skolan. Eftersom majoriteten av lärarna har fått en tillsvidareanställning, har de heller inte själva upplevt något behov av att ansöka om behörighetsbevis. Enligt rektorn har dock flera lärare påbörjat processen med att ansöka om ett sådant hos Högskoleverket. Skolan har hittills inte reflekterat över vilka konsekvenser ett eventuellt framtida införande av s.k. lärarlegitimation skulle kunna få för de nu verksamma lärarna på International School vad gäller anställningstrygghet och möjligheten att sätta betyg, utifrån de förslag som framförts i utredningen "Legitimation och skärpta behörighetsregler" (SOU 2008:52).

Tjänstefördelningen görs av rektorn, som tolkar skollagens bestämmelser om skyldigheten att använda lärare med utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak

ska bedriva, som att lärarna så lite som möjligt ska användas i ämnen eller i årskurser som de inte har utbildning för. När detta trots allt förekommer, handlar det ofta om att lärare med utbildning i något/några av SO-ämnena undervisar i ytterligare något/några av dessa ämnen. Lärarna för de yngre eleverna upp till årskurs 6 arbetar som klasslärare med undervisningsansvar för de flesta ämnen. Enligt intervjuerna med rektorn och lärarna har de också utbildning i dessa ämnen. Ämnet svenska är utbrutet från klasslärarsystemet och undervisningen sker av lärare med svensk lärarutbildning i ämnet. Eleverna byter klasslärare inför årskurs 3 respektive 5. De äldre eleverna i grundskolan undervisas av ämneslärare i olika ämnen, och dessa lärare undervisar med få undantag också i sina ämnen i skolans gymnasiedel.

Skolans kvalitetsarbete m.m.

Elevernas kunskapsresultat är över tid i huvudsak goda och de genomsnittliga meritvärdena mycket goda, men resultaten vad gäller behörighet till gymnasieskolan och andel elever med fullständigt betyg har pendlat under de senaste åren. När elever inte når målen för årskurs 9, handlar detta enligt intervjuerna i stort sett alltid om elever som kommit till Sverige i slutet av grundskoletiden. Det ämne som skolan upplever är svårast för eleverna att nå målen i är svenska. Utifrån skolans resultatstatistik framträder denna problematik främst i de nationella ämnesproven för skolår 5. Av skolans kvalitetsredovisning framgår att måluppfyllelsen i matematik under de senaste åren tidvis varit lägre än i svenska när det gäller elevernas resultat på de nationella proven i årskurs 9, vilket troligen kan förklaras med att andelen svenska elever varit större i de senare årskurserna.

I skolans kvalitetsredovisning redovisas elevernas kunskapsresultat på nationella prov och slutbetyg. Skolan har dock i sitt kvalitetsarbete eller i kvalitetsredovisningen inte närmare analyserat måluppfyllelsen i olika ämnen. Enligt rektorn arbetar skolan för att förbättra uppföljning och utvärdering av verksamheten. Av intervjuerna och i skolans dokumentation framkommer en bild av att lärarna är välutbildade och kompetenta, att de bedriver en kvalificerad undervisning och att de har höga förväntningar på eleverna, vilket bidrar till de goda resultaten. Enligt intervjuerna har personalen på senare tid uppmärksammat att det troligen finns större behov av undervisning i svenska som andraspråk än vad som hittills har anordnats på skolan.

Enligt intervjuerna ägnar lärarna mycket tid åt att jämföra de svenska kursplanernas mål med IBO:s styrdokument. Tidigare upplevde lärarna att det var komplicerat att parallellt följa olika styrdokument, men enligt intervjuerna med rektorn och lärare är det idag naturligt för lärarna att göra bedömningar utifrån både IBO-systemet och det svenska systemet. Eftersom skolan är liten, har respektive ämneslärare emellertid inte alltid någon ämneskollega att diskutera sitt ämne eller elevernas resultat med. Arbetslagen har i uppdrag att diskutera elevernas kunskapsresultat på de nationella proven, men rektorn har ingen bild av i vilken mån detta görs. Enligt lärarna har eleverna ofta hunnit längre i sin kunskapsutveckling än jämnåriga svenska elever, utifrån kraven

inom IBO-systemet. Enligt intervjuade lärare behöver skolan därför arbeta vidare med att förbereda eleverna inför de nationella ämnesproven. De moment proven omfattar är inte alltid aktuella för eleverna då de arbetat med dem under föregående årskurser och därefter gått vidare med andra moment, vilket ökar risken för att eleverna presterar sämre på dessa prov om de inte ges tillfälle till repetition.

Av Skolverkets statistikverktyg för jämförelser mellan resultat på nationella ämnesprov och slutbetyg i ämnena svenska, engelska och matematik läsåret 2007/08, framgår att överensstämmelsen mellan provresultat och slutbetyget är större på ISH än i kommunen och i riket vad gäller ämnena svenska och matematik. I ämnet engelska är däremot överensstämmelsen mindre än i kommunen och riket, eftersom det är en större andel elever på ISH som har fått ett högre slutbetyg jämfört med resultatet på det nationella provet.

Enligt intervjuerna med lärarna innebär IBO-systemet att bedömningar av elevernas kunskapsresultat görs regelbundet och det alltid finns en mycket god dokumentation av varje elevs kunskapsutveckling. Detta är särskilt angeläget eftersom många elever hinner gå på flera internationella skolor under sin skoltid. Den omsättning av lärare som skolans internationella inriktning medför, upplevs därför enligt intervjuerna med lärare inte vara något större problem, t.ex. när det gäller samverkan mellan lärare och övergång mellan olika årskurser. I intervjuerna framkommer dock en osäkerhet om i vilken mån eleverna under sin tid på skolan har möjlighet att nå vissa mål i de nationella kursplanerna som rör svenska förhållanden, t.ex. i ämnet historia. Som nämnts ovan, har kommunen och rektorn arbetat för att se till alla lärare är förtrogna med svensk skollagstiftning. Rektorn arbetar också för att hålla lärarna uppdaterade vad gäller nya bestämmelser på skolområdet, t.ex. införandet av skriftliga omdömen och nationella prov för skolår 3. Intervjuade lärare anser dock att det finns skillnader mellan i vilken utsträckning lärare på skolan tar till sig och använder denna information. I vissa fall anser lärarna också att de får sådan information i ett sent skede.

Enligt intervjuerna med lärare och rektor, har skolans ibland mycket höga meritvärden aldrig ifrågasatts av andra skolor, och de uppfattar att den allmänna bilden av skolans elever är att de har mycket goda kunskaper med sig i bagaget när de lämnar skolan. Skolan har i viss utsträckning haft avstämningar vad gäller betygsresultaten med andra skolor, men beskrivs ändå i intervjuerna på såväl kommunal nivå som på skolnivå som något av en isolerad ö. På grund av att skolan skiljer sig från andra skolor i kommunen både genom sin internationella profil och genom att den består av flera olika skolformer, är det svårt att få skolan att helt passa in i den övergripande förvaltningsorganisationen, oavsett hur kommunen väljer att organisera sitt skolväsende. Både rektorn och grundskolechefen anser att en ökad samverkan med andra lärare och skolor är önskvärd.

Kompetensutveckling anordnas i första hand inom ramen för IBO. Deltagande i sådana kompetensutvecklingsinsatser är dock kostnadskrävande, och även om skolan får viss

ekonomisk kompensation från Helsingborgs kommun, kan sådan kompetensutveckling inte erbjudas lärarna i den omfattning skolan skulle önska. Lärarna har möjlighet att delta i annan kompetensutveckling, men enligt intervjuerna upplever de inte alltid att Helsingborgs kommun anordnar kompetensutveckling i den omfattning och med det innehåll som de skulle önska.

Helhetsbedömning

Nedan framgår Skolinspektionens helhetsbedömning efter genomförd kvalitetsgranskning med Skolinspektionens rekommendationer samt eventuella krav på åtgärder.

Kvalitetsgranskningen visar att Helsingborgs kommun har påbörjat en kartläggning av vilken utbildning de i kommunen verksamma lärarna har, och kommunen kommer att arbeta vidare för att ytterligare utveckla denna kartläggning. Mot bakgrund av att andelen lärare med pedagogisk högskoleutbildning enligt den nationella statistiken är låg, finns det enligt Skolinspektionen skäl för kommunen att reflektera över vad detta beror på.

Kunskapsresultaten i grundskolan ligger under genomsnittet för riket, men skillnaderna mellan olika skolor är stora. Kvalitetsgranskningen visar att Helsingborgs kommun under de senaste åren vidtagit och planerar att vidta en rad åtgärder för att utveckla bedömning och analys av elevernas kunskapsresultat i grundskolan samt för att garantera en likvärdig bedömning och betygssättning, bland annat genom olika kompetensutvecklingsinsatser. Skolinspektionen konstaterar också att kommunen i sitt kvalitetsarbete har börjat uppmärksamma förutsättningarna i form av tillgång till och användning av lärare och vilken betydelse detta kan ha för elevernas kunskapsresultat genom det påbörjade utvecklingsarbetet i matematik. Mot bakgrund av de stora skillnaderna i kunskapsresultat mellan kommunens olika skolor, bedömer Skolinspektionen att kommunen bör fortsätta det påbörjade arbetet med att analysera orsaker till bristande måluppfyllelse.

Kommunen och skolläningen på International School of Helsingborg har enligt Skolinspektionens bedömning vidtagit en rad åtgärder för utveckling på skolan, bland annat utifrån av vad som framkom vid Skolverkets utbildningsinspektion år 2004. Åtgärder har vidtagits inom samtliga kritik- och förbättringsområden som Skolverket angav. Skolinspektionen gör dock inom ramen för denna kvalitetsgranskning ingen bedömning av verksamhetens kvalitet inom andra områden än den kvalitetsgranskningen avser. Skolan har sedan inspektionen gjort satsningar för att stärka lärarnas insikter i svenska styrdokument, t.ex. genom introduktionsutbildningar för nyanställda lärare, samverkan med andra skolor och genom att andelen lärare med svensk lärarutbildning har ökat på skolan. Störst tyngdpunkt har lagts på att förbättra skolans arbete med särskilt stöd. Som ett led i det arbetet har skolan bland annat vidareutbildat lärare i

specialpedagogik och förbättrat rutinerna för att ge skolans personal insikter i styrdokumentens bestämmelser vad gäller särskilt stöd.

Skolan anser att man har en mycket god bild av elevernas kunskapsutveckling genom IBO:s kursplaner och inspektörerna har inte inom ramen för denna kvalitetsgranskning funnit annat än att det förhåller sig så. Skolan bör emellertid enligt Skolinspektionens bedömning fortsätta arbetet med att säkerställa att personalen får de insikter i de svenska styrdokumenterna som krävs för att kunna använda och tillämpa nationella prov, kursplaner och betygskriterier på ett likvärdigt sätt. Skolan bör därför också fortsätta det påbörjade arbetet för att öka samverkan mellan lärare i samma ämnen på skolan och med lärare på andra skolor. Skolan bör också i sitt kvalitetsarbete utveckla bedömning och analys av elevernas måluppfyllelse, bland annat för att bättre kunna kartlägga eventuella stödbehov och behov av undervisning i svenska som andraspråk.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen utifrån kvalitetsgranskningen att kommunen och skolan i huvudsak lever upp till de nationella mål och riktlinjerna inom det granskade området. De påbörjade insatserna för att förbättra kommunens och skolans kvalitetsarbete kring analys och bedömning av måluppfyllelsen bör fortsätta, liksom arbetet med att förbättra personalens insikter i styrdokumenterna på International School.

Av kvalitetsgranskningen framgår att samtliga av skolans lärare är välutbildade. Lärarna undervisar, med något enstaka undantag, i ämnen som de har utbildning för. Flertalet av de lärare som har en utländsk lärarutbildning har dock ännu inget behörighetsbevis från Högskoleverket, vilket innebär att de utifrån bestämmelserna i 2 kap. skollagen inte kan betraktas som behöriga att anställas utan tidsbegränsning. Kommunen och skolan har, trots kritiken i samband med Skolverkets utbildningsinspektion år 2004, fortsatt att tillsvidareanställa lärare som inte har formell behörighet.

Skolinspektionen bedömer att kommunen och skolan behöver vidta åtgärder för att:

- tillämpa skollagens bestämmelser om utbildning och behörighet vid anställning av lärare.

Skolinspektionen följer upp krav på åtgärder. **Helsingborgs kommun ska senast den 26 januari 2010 redovisa till Skolinspektionen, avdelningen i Lund, vilka åtgärder som vidtagits.**

På Skolinspektionens vägnar

Björn Persson
Avdelningschef

Helena Plantin
Undervisningsråd

I ärendets handläggning har även undervisningsråd Birgitta Henecke deltagit.

Kopia till:

International School of Helsingborg